

*О.Т. ДУДАР, кандидат економічних наук, доцент
Тернопільський національний економічний університет*

Екологічне сільське господарство Польщі: тенденції розвитку, система контролю та сертифікації

Постановка проблеми. Розвиток екологічного сільського господарства в Польщі – це складна екологічна система господарювання, яка є взірцем правильної реалізації концепції зрівноваженого розвитку, що має екологічне, економічне і соціальне значення. Динамічний розвиток екологічного сільського господарства в цій країні за останнє десятиріччя зумовлений, передусім, підвищеним інтересом сільських товаровиробників виробляти екологічну продукцію, а споживачів – купувати екологічно безпечні харчові продукти на внутрішньому ринку й ринках інших країн ЄС. Такі суттєві зміни в польському сільському господарстві відбулися у 2004 році, після вступу країни до Євросоюзу і запровадження Спільної аграрної політики ЄС (САП ЄС), адаптації нормативно-правової бази щодо регулювання екологічного агровиробництва до європейських стандартів [14]. Це стало ключовим фактором розвитку екологічного сільського господарства, яке вважається цілісною аграрною системою й реальною альтернативою традиційним методам агровиробництва, за якої існують суворі обмеження на використання добрив і пестицидів. Характерною особливістю екологічного сільського господарства є активізація природних механізмів виробництва продукції шляхом використання натуральних засобів для її виробництва, що забезпечує підвищення родючості ґрунтів, добрий розвиток рослин та тварин, а також високу якість і безпечність сільськогосподарської продукції.

Позитивний досвід щодо ведення екологічного сільського господарства, нагромаджений в цій країні, викликає науково-практичний інтерес і вимагає належного аналізу з метою його запозичення та перенесення на український “ґрунт” з урахуванням особливостей розвитку аграрного сектору економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження становлення й розвитку екологічного сільського господарства у Польщі, виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, формування інституцій для забезпечення екологічних методів ведення сільськогосподарського виробництва присвячені наукові праці відомих польських учених: М. Бжезіньського [6], М. Гжибовської [6], Б. Клепацького [3], Р. Несторовіч [8], Д. Коморовської [4], С. Пілярського [6], Б. Пілярчик [5] й ін. Їхніми дослідженнями сформовано систему знань, яка є науковим підґрунтям сучасних економічних поглядів на проблеми екологізації сільського господарства, що являє науковий інтерес при обґрунтуванні методологічних підходів щодо розвитку цього інноваційного напрямку господарювання в аграрному секторі України.

Мета статті – здійснити системний аналіз основних тенденцій становлення і розвитку екологічного сільського господарства Польщі, його позитивних зрушень після вступу країни в ЄС, в результаті реалізації Спільної аграрної політики ЄС (САП ЄС), системи контролю та сертифікації екологічного агровиробництва, а також охарактеризувати перспективи розвитку екологічного сільського господарства для зміцнення кон-

курентних позицій товаровиробників на ринку ЄС.

Виклад основних результатів дослідження. Серед європейських країн Польща має дуже сприятливі природні умови для розвитку екологічного сільського господарства. Адже використання хімічних засобів у сільськогосподарському виробництві на попередніх етапах його розвитку було меншим, ніж у більшості європейських країн [3]. Тому екологічна якість звичайної сільськогосподарської продукції належить до найкращих в Європі за смаковими якостями, поживністю та іншими споживчими властивостями.

Водночас на розвиток екологічного агровиробництва в Польщі впливає ряд факторів, насамперед, рівень індустріалізації й урбанізації регіонів щодо можливостей виробляти екологічну сільськогосподарську сировину і органічні продукти, а також ефективного збуту екологічної продукції (попиту на екологічні продукти, гарантій збуту, одержання доходу). Саме ці фактори вважаються найбільш впливовими на територіальне розміщення ринків збуту екологічної продукції, а також на обсяги її реалізації, формування структури і асортименту.

Розвиток екологічного землеробства в Польщі започаткували у 80-х роках ХХ ст. в

основному дві громадські організації: Еколенд (Ekoland) та Польське товариство екологічного сільського господарства (PTRE). В цей період останнє було єдиною організаційною структурою, яка поширювала власні стандарти і проводила спільний збут виробленої екологічними господарствами продукції [5].

Аналіз результатів дослідження показує, що в екологічному сільському господарстві Польщі загальна площа сертифікованих за екологічними стандартами земель зростає за 2003-2011 роки з 61,2 до 605,5 тис. га, або в 9,9 раза, що значно випереджає існуючі темпи світових змін у збільшенні площ, які використовують в екологічному агровиробництві – 21,1% (рис. 1).

З наведеного рисунка 1 видно, що найвищі темпи зростання сертифікованих земель в екологічному сільському господарстві спостерігалися у 2008-2011 роках. Проте незважаючи на високу динаміку розвитку, масштаби екологічного сільського господарства в Польщі на фоні інших країн ЄС порівняно невеликі. Адже у загальній структурі сільськогосподарських угідь лише 3,2% земель використовуються в екологічному землеробстві, тоді як цей показник становить в Австрії – 13,4, Італії – 9,1, Чехії – 8,9%.

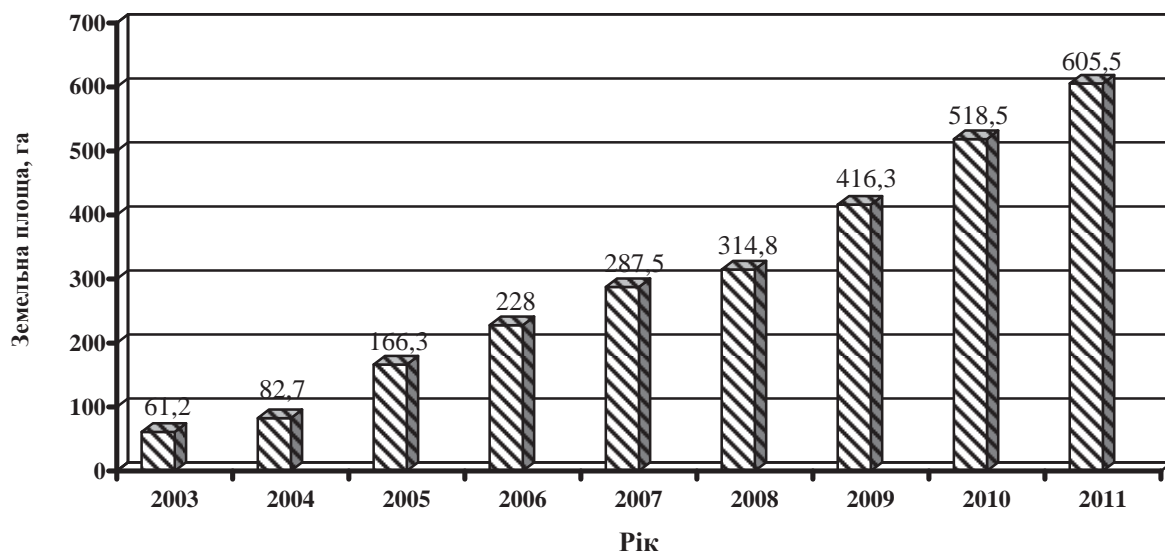

Рис. 1. Динаміка зростання площ сільськогосподарських земель в екологічному агровиробництві Польщі, 2003-2011 рр.

Джерело: Rrolnictwo ekologiczne w Polsce [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce>.

Характерно, що до 1998 року темпи зростання кількості екологічних господарств були дуже повільними через відсутність економічного інтересу, несформованого ринку екологічної продукції та будь-якої державної фінансової підтримки. Крім того, високі реалізаційні ціни на вироблені екологічні продукти гальмували попит споживачів на них. У 1998 році із наданням державних дотаційних коштів екологічним господарствам на контроль і сертифікацію екологічного агропромисловництва, а з 1999-го погектарних дотацій на землі, які мали статус екологічних, значно прискорився процес формування екологічних господарств. Нині багато таких господарств у Польщі ще не мають визнаного сертифіката на виробництво екологічної сільськогосподарської продукції, але знахо-

дяться на шляху переходу від традиційного до сертифікованого екологічного виробництва, під час якого застосовуються вимоги Закону «Про екологічне сільське господарство» та Правила екологічного виробництва. Впродовж двох років ці господарства проходять інспекційний контроль і сертифікацію, а на третій рік можуть одержати сертифікати на ведення екологічного агропромисловництва.

На початок 2012 року в сільському господарстві Польщі функціонувало 23 449 екологічних господарств, що становило понад 1,0% загальної кількості агроформувань (рис. 2). Середній розмір екологічного господарства становить 25 га при середньому показникові звичайних господарств країни – 10 га.

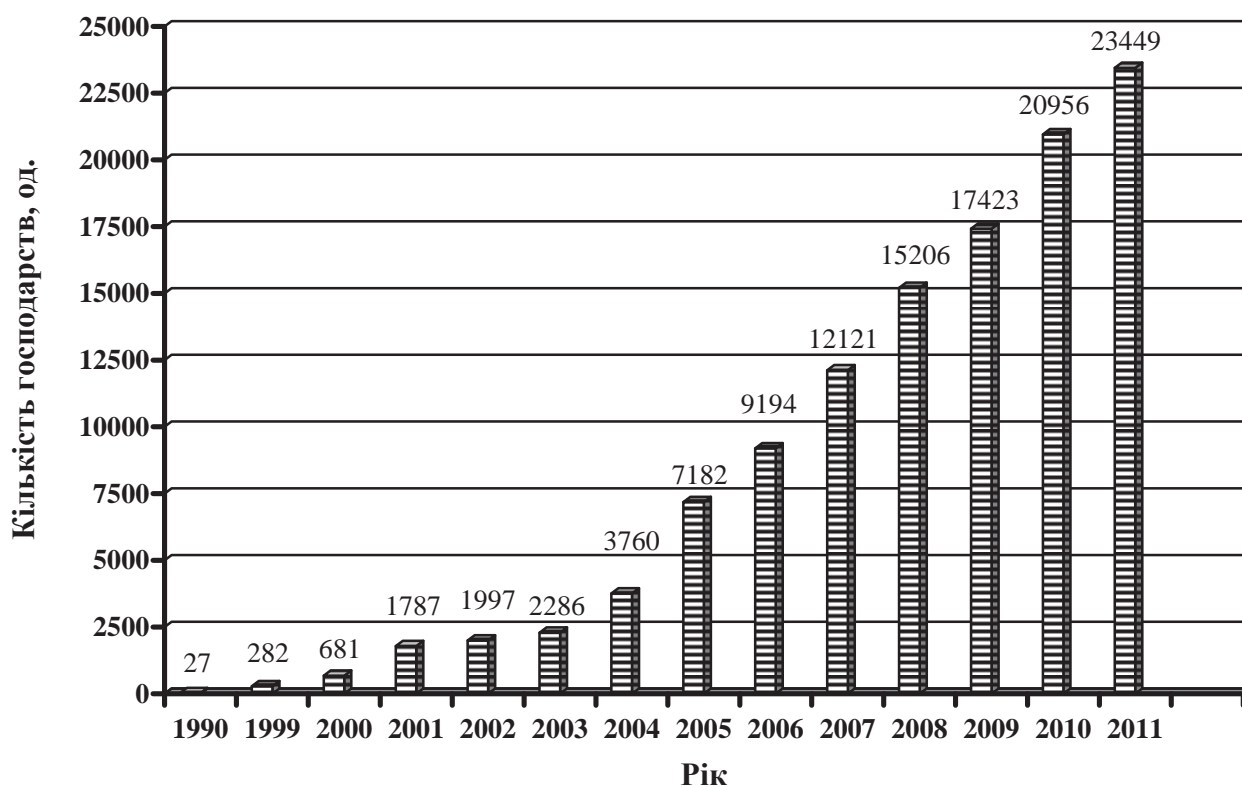

Рис. 2. Динаміка зростання чисельності екологічних господарств у сільському господарстві Польщі, 1990-2011 рр.

Джерело: Складено автором з використанням даних Rolnictwo ekologiczne w Polsce [Електронний ресурс]. – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce>.

Дослідження показують, що розвиток екологічного сільського господарства в регіонах країни відбувається нерівномірно. Це зумовлено як природними факторами щодо придатності сільськогосподарських земель для здійснення екологічного напрямку земле-

робства, так й існуючими традиціями. Найбільша кількість екологічних господарств розташована у центральній та південно-східній частині Польщі (Малопольське, Підкарпатське і Свентокшиське воєводства) (табл. 1).

1. Динаміка збільшення кількості екологічних аграрних господарств у воєводствах Польщі, 2004-2011 рр.

Воєводство	Кількість господарств, од.								2011 р. до 2004 р., %
	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	
Куявсько-Поморське	89	145	173	217	258	293	340	371	4,17 разів
Люблінське	393	774	1072	1402	1566	1744	2013	2065	5,25 разів
Любуське	66	188	256	361	480	585	839	1081	16,38 разів
Лодзінське	71	171	218	261	314	379	436	478	6,73 разів
Малопольське	697	1187	1363	1627	2100	2219	2183	2138	3,07 разів
Мазовецьке	434	852	1028	1215	1481	1740	2013	2140	4,93 разів
Нижньосілезьке	197	395	481	652	879	1039	1248	1322	6,71 разів
Опольське	26	38	46	53	62	65	83	86	3,31 разів
Підкарпатське	430	855	1164	1577	1829	2050	2127	2045	4,76 разів
Підляське	207	482	628	847	1160	1534	2040	2440	11,79 разів
Поморське	66	180	222	273	392	507	665	793	12,02 разів
Сілезьке	47	92	116	143	176	213	243	238	5,06 разів
Свентокшиське	547	785	892	995	1165	1180	1255	1296	2,37 разів
Вармінсько-Мазурське	244	432	586	773	1059	1524	2288	3033	12,43 разів
Великопольське	70	202	264	415	516	624	791	888	12,69 разів
Західнопоморське	176	404	678	1059	1396	1716	2392	3065	17,41 разів
Разом	3760	7182	9187	11870	14896	17423	20956	23449	6,24 разів

Джерело: За даними: Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2004-2008, GIJHARS, http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/download/a050523_104827_83_Rol_eko_raport_04.pdf s. 6; http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/download/a080218_114309_83_A_4_Raport_13-02-2008.pdf, s. 11-12; http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/download/091006_130931_83_raport-www.pdf s. 13-14.; Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2009-2010. [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/A-pliki-z-glownego-katalogu/ethernet/2013/BRE/Raport_s.88.

Це зумовлено екологічною безпечністю навколишнього природного середовища цього регіону, а також порівняно невисокою конкурентоспроможністю традиційних господарств. Запровадження екологічних методів виробництва продукції для господарств цих регіонів є прибутковим.

Після вступу Польщі до ЄС у 2004 році спостерігалось помітне зростання заінтересованості товаровиробників у виробництві сільськогосподарської продукції за екологічними технологіями, особливо у господарствах західної частини країни, де інтенсивно зростали кількість екологічних господарств та площа сертифікованих земель. Нині Західнопоморське і Великопольське воєводства мають значно більшу площу земель під екологічним землеробством, ніж воєводства південно-східного регіону. Водночас найбільша кількість екологічних господарств зосереджена на території південно-східної частини Польщі. Це в основному невеликі господарства із середнім розміром земель 8,4-10,8 га, що розташовані в Малопольському, Підкарпатському, Свентокшиському й Мазовецькому воєводствах. Значно вищим є середній розмір екологічних господарств,

які функціонують у західній частині Польщі – 34-65 га [5, с. 58].

Для забезпечення ефективної діяльності екологічних господарств екологічне сільське господарство виробляє продукцію високої якості, яка реалізовується за високими цінами як на внутрішньому ринку, так і на агропродовольчих ринках інших країн ЄС, що вимагає додаткових матеріальних витрат. Тому для їх компенсації польський екологічний сектор одержує цільову фінансову підтримку з двох джерел: національного бюджету та бюджету Євросоюзу [12].

Зокрема, згідно із розпорядженням Міністра сільського господарства і розвитку села з національного бюджету здійснюється додаткове фінансування: на проведення дослідів у веденні екологічного сільськогосподарського виробництва; для координації дорадчих послуг та надання інформаційних матеріалів із метою навчання товаровиробників екологічної продукції; на проведення аналізів ґрунтів, продуктів, засобів виробництва на вміст заборонених в екологічному сільському господарстві речовин. Крім того, надаються дотації на додаткове покриття

витрат, які пов'язані з контролем екологічних сільськогосподарських формувань [13].

Щорічно з бюджету ЄС сільгоспвиробникам виділяються дотації з розрахунку на 1 га екологічних сільськогосподарських земель на основі поданих заяв про надання допомоги для підтримки сільськогосподарських засобів і поліпшення умов утримання тварин у межах Плану розвитку сільських територій на 2007-2013 роки [11].

Однією з найголовніших якісних структурних змін, що відбулися в екологічному секторі Польщі, є вступ до ЄС і запровадження Європейських стандартів. Регулювання екологічного агровиробництва ґрунтується на вимогах (стандартах ЄС), що встановлюють сприятливу систему виробництва, маркування та інспекцію аграрної продукції й продуктів харчування, що в свою чергу підвищує довіру споживачів і рівень конкуренції між товаровиробниками до таких продуктів. При цьому для забезпечення безпеки харчування своїх громадян та врахування нових вимог сучасності Європейський Союз систематично модернізує, вдосконалює існуючу законодавчу базу.

Основними актами, які регламентують управління екологічним агровиробництвом у Польщі, є:

- Постанова Ради ЄС №834/2007 від 28 червня 2007 року щодо екологічного виробництва та маркування екологічних продуктів і скасування раніше діючої Постанови ЄС №2092/91[1];

- Регламент Комісії ЄС №889/2008 від 5 вересня 2008 року по впровадженню Постанови ЄС №834/2007 стосовно екологічного виробництва та маркування екологічних продуктів [1];

- Регламент Комісії ЄС №1235/2008 від 8 грудня 2008 року щодо заходів з імпорту екологічних продуктів із третіх країн [2];

- Закон Польщі “Про екологічне сільське господарство” від 25 червня 2009 року, який регламентує повноваження установам і органам для проведення контролю, сертифікації та нагляду в галузі екологічного сільського господарства.

Відповідно до Закону “Про екологічне сільське господарство” система контролю й сертифікації екологічного агровиробництва охоплює декілька рівнів і спеціальних органів, які уповноважені їх здійснювати. Цей контроль може проводитися безпосередньо відповідними урядовими органами або приватними контролюючими структурами. В Польщі, як і в більшості інших країн ЄС, практикують змішану форму системи контролю екологічного агровиробництва.

Згідно із державним законодавством Польщі Міністр сільського господарства і розвитку села надає повноваження сертифікаційним органам, а Інспекція торговельної якості агропродовольчих товарів здійснює нагляд як за сертифікуючими, так і за господарствами, які пройшли акредитацію в Польському Центрі Акредитації [9] (рис. 3).

Функціональні обов'язки цієї інспекції полягають у здійсненні державного нагляду за уповноваженими сертифікаційними органами та проведенням контролю екологічних продуктів, наданні дозволів на ввезення таких продуктів із третіх країн, які не входять у ЄС. Крім цього, Інспекція торговельної якості агропродовольчих товарів приймає заяви виробників, які хочуть розпочати виробництво екологічних товарів. Усі урядові сертифікаційні органи попередньо одержали акредитаційні сертифікати у Польському Центрі Акредитації й мають право здійснювати контроль екологічних господарств і підприємств із переробки екологічної продукції, а при необхідності позбавляти сертифікатів на право продовження господарської діяльності [9].

Встановлено, що кількість екологічних господарств і підприємств із переробки екологічної сільськогосподарської продукції, контрольованих десятьма урядовими сертифікаційними органами, щорічно зростає (табл. 2).

Найбільше виробників екологічної сільськогосподарської продукції та підприємств, які здійснюють її переробку, контролює Ekogwarancja RTRE Sp. z o.o. (м. Томашовіце) і Agro Bio Test Sp. z o.o. (м. Варшава).

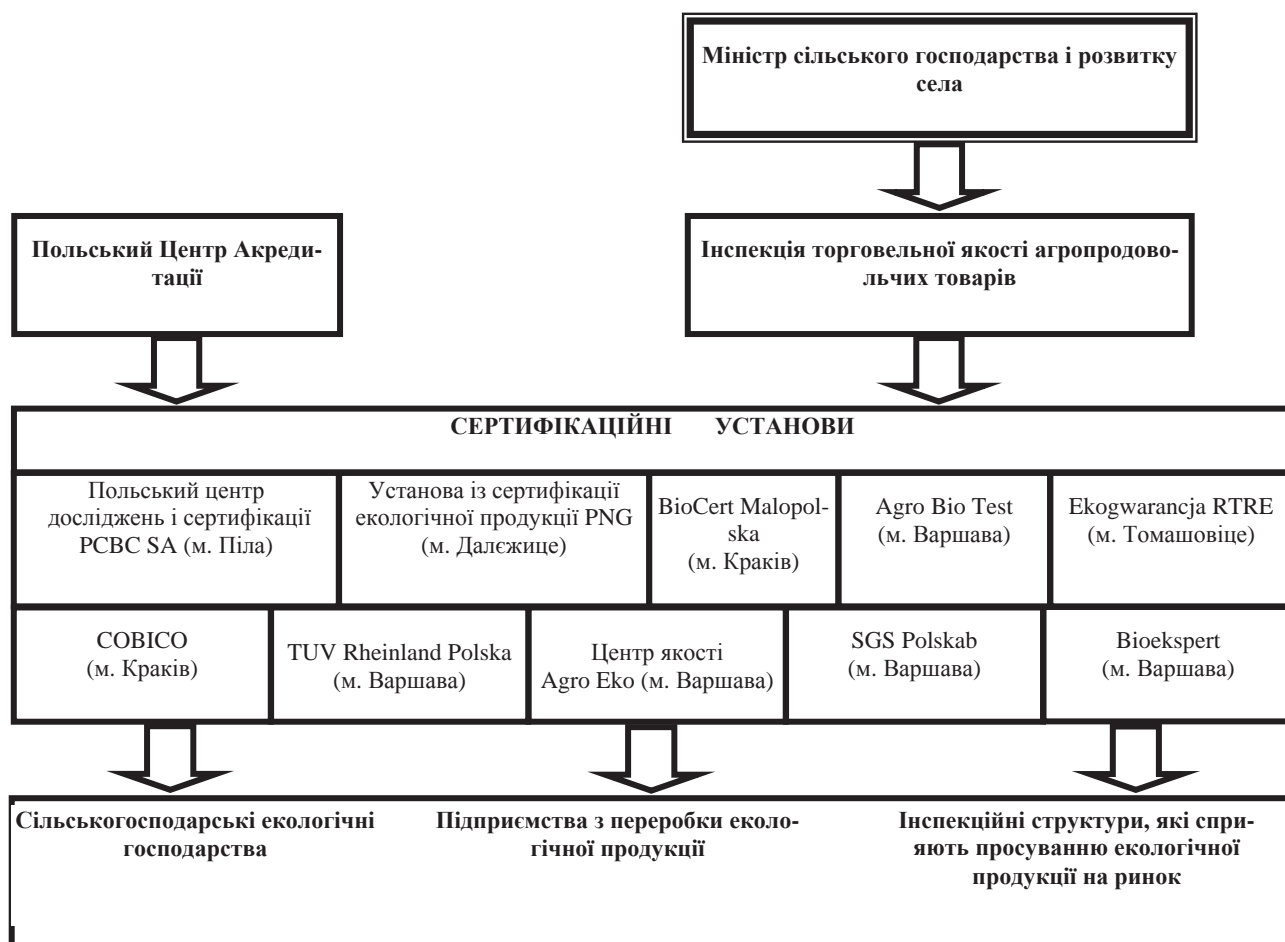

Рис. 3. Схема системи контролю і сертифікації в екологічному сільськогосподарському виробництві Польщі

Джерело: Побудовано автором на основі: Rolnictwo ekologiczne w Polsce. [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce>.

2. Динаміка зростання кількості сільськогосподарських виробників екологічної продукції і переробних підприємств, які контролюються уповноваженими сертифікаційними установами в Польщі, 2005-2010 рр.

Уповноважена сертифікаційна установа	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Agro Bio Test	1848	2090	2458	2931	3091	3442
BioCert Malopolska	200	450	734	1136	1404	1669
Bioekspert	974	1192	1514	2044	2510	3340
Центр якості Aggro Eko	-	-	-	142	483	949
COBICO	635	815	1110	1608	1872	2071
Ekogwarancja RTRE	2724	3508	4353	4880	5116	5606
Польський центр досліджень і сертифікації. PCBC SA	340	838	1301	1617	1862	2554
Установа із сертифікації екологічної продукції PNG	560	464	651	841	979	1077
SGS Polska	-	-	-	-	8	27
TUV Rheinland Polska	-	-	-	5	97	221
Разом	7281	9357	12121	15202	17422	20956

Джерело: Побудовано автором з використанням: Pilarczyk B. Marketing ekologicznych produktow żywnościowych / B. Pilarczyk, R. Nestorowicz // Oficyna a Wolters Kluwer business. Warszawa, 2010. S. 50; Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2009-2010. [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Режим доступу: [http://www.ijhars.gov.pl/pliki/A-pliki-z-glownego-katalogu/ethernet/2013/BRE/Raport s.88](http://www.ijhars.gov.pl/pliki/A-pliki-z-glownego-katalogu/ethernet/2013/BRE/Raport%20s.88).

Аналіз умов і рівень досягнутих економічних показників розвитку екологічного сільського господарства Польщі показують, з одного боку, його сильні й слабкі сторони, а з іншого – можливості та ризики. До найбільш вагомих переваг можна віднести: відносно низький рівень забрудненості навколишнього природного середовища країни; низький рівень використання засобів хімізації; в структурі екологічних агроформувань переважання сімейних господарств із малою й середньою площею земельних угідь; високий рівень забезпеченості трудовими ресурсами в сільському господарстві та порівняно з промисловими підприємствами – низька заробітна плата; конкурентоспроможні ціни на вироблені в Польщі екологічні продукти харчування на ринках інших країн Євросоюзу.

Великою перевагою на ринку ЄС є те, що вирощена екологічна продукція на польських сільськогосподарських угіддях вирізняється своєю біологічною різноманітністю та якістю, користується попитом серед європейських споживачів.

Водночас екологічний сектор цієї країни має ряд суттєвих слабких сторін, до яких належать: висока собівартість виробництва екологічної сільськогосподарської продукції; фрагментація попиту і пропозиції, недостатньо розвинута мережа дистрибуції екологічної продукції; відсутність впевненості споживачів у якості екологічної сільськогосподарської продукції; властивий короткий термін зберігання екологічних продуктів; обмежена промоційна діяльність.

Темпи нарощування виробництва й переробки екологічної продукції безпосередньо залежать і від рівня використання можливостей екологічного сектора, які він має: передусім зростаюче усвідомлення впливу згубних наслідків інтенсифікації сільського господарства на якість життя людей і довкілля; розвиток переваг екологічних продуктів харчування у споживачів; здійснення агроекологічних програм розвитку сільського господарства або поєднання екологічного агровиробництва з агротуризмом, а також стимулююча система фінансової підтримки з державного бюджету Польщі та бюджету ЄС.

На думку польських експертів, слід було б мінімалізувати ризики, пов'язані з низь-

ким рівнем поінформованості споживачів, сповільненням попиту на екологічну сільськогосподарську продукцію й продукти харчування внаслідок відносно високих цін на них, швидким розвитком екологічного сільського господарства в інших країнах ЄС, обмеженими можливостями дотримання санітарно-ветеринарних вимог законодавства ЄС через незначні обсяги переробки, а також невеликі збутові партії екологічної продукції.

За розрахунками вчених, екологічне сільське господарство Польщі має потенційні можливості стати важливим елементом його зрівноваженого розвитку за умови, якщо в найближчі роки збільшить свою частку до 4%, а в кінцевому підсумку до 10% за питомою вагою земельних угідь у загальній структурі сільськогосподарських земель [4]. Розширення цієї системи господарювання в сільському господарстві створює великі можливості конкурувати на ринках країн ЄС та інших міжнародних ринках екологічних продуктів.

Висновки. Динамічний розвиток екологічного агровиробництва Польщі є взірцем реалізації концепції зрівноваженого розвитку сільського господарства, сільських територій та охорони довкілля.

Однією з найголовніших якісних структурних змін, що суттєво вплинули на стрімкий розвиток екологічного сектора країни, є вступ до Європейського Союзу, пристосування до європейських стандартів, які встановили сприятливу систему регулювання екологічного агровиробництва, маркування, інспекції сільськогосподарської продукції й продуктів харчування, сприяли підвищенню довіри споживачів до натуральних продуктів. Не менш важливим стимулюючим фактором є також цільова фінансова підтримка у вигляді дотацій екологічних товаровиробників із національного бюджету країни та бюджету ЄС.

Нагромаджений позитивний досвід щодо ведення екологічного сільського господарства Польщі становить науковий і практичний інтерес для використання його з метою екологізації вітчизняного аграрного сектора, розвитку органічного агровиробництва в Україні.

Список використаних джерел

1. Довідник стандартів ЄС щодо регулювання органічного виробництва та маркування органічних продуктів. Книга 1 / [за ред. Є. Милованова та ін.] – Львів: ЛА “Піраміда”, 2008. – 204 с.
2. Довідник стандартів ЄС щодо регулювання органічного виробництва та маркування органічних продуктів. Книга 2 / [за ред. Є. Милованова та ін.] – Львів: ЛА “Піраміда”, 2010. – 160 с.
3. Klepacki B. Wybrane pojęcia z zakresy organizacji gospodarstw, produkcji i pracy w rolnictwie / B. Klepacki // Wydawnictwo SGGW, Warszawa. 1997. – 148 s.
4. Komorowska D. Perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce [Електронний ресурс] / D. Komorowska. – Режим доступу: www.ekrol.sggw.waw.pl, 47 s.
5. Pilarczyk B. Marketing ekologicznych produktow żywnościowych / B. Pilarczyk, R. Nestorowicz // Oficyna a Wolters Kluwer business. Warszawa, 2010. – 183 s.
6. Pilarski S. Rynek żywności ekologicznej / S Pilarski, M. Grzybowska, M. Brzeziński // Seria: Monografie i rozprawy. – Wydawnictwo Wyższej Szkoły Agrobiznesu w Łomży, Łomża. 2003. – 199 s.
7. Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2011-2014. [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce> // - 24 s.
8. Podjęcie działalności w rolnictwie ekologicznym. [Електронний ресурс]. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Podjecie-dzialalnosci-w-rolnictwie-ekologicznym/>.
9. Raport na temat stanu i tendencji rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce na lata 1999-2008. [Електронний ресурс] Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. – Режим доступу: http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/download/eko_1999.exe, 3, 6; <http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/download/eko2001.exe>, 5; http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/download/080218_114309_83_A4_Raport_13-02-2008.
10. Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2009-2010. [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/A-pliki-z-glownego-katalogu/ethernet/2013/BRE/Raport_s.88.
11. Rolnictwo ekologiczne w Polsce. [Електронний ресурс] Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. – Режим доступу: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce>.
12. Rolnictwo ekologiczne. Informator dla rolników. Warszawa. Kampania finansowana ze środków Unii Europejskiej i Rzeczypospolitej Polskiej. 2010. – 16 S.
13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 maja 2006 r. W sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz.U. z 2006 r. Nr. 98, poz. 683).
14. Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej / ABC Unii Europejskiej Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa, 2004. – S.27 (1-4).

Стаття надійшла до редакції 01.04.2013 р.

* * *

Новини АПК

Уряд має забезпечити кожного дрібного та середнього сільгоспвиробника сучасною технікою

Компанія CLAAS і Херсонський машинобудівний завод вже випустили перші тестові комбайни. Уряд планує продовжити спільне виробництво сільгосптехніки разом з іншими міжнародними компаніями. Про це повідомив Міністр аграрної політики та продовольства України Микола Присяжнюк.

«Всесвітньовідома компанія CLAAS і Херсонський машинобудівний завод розпочали виробництво високопродуктивних зернозбиральних комбайнів. Це результати дворічної роботи над тим, щоб локальна збірка на території України приваблювала іноземних виробників», – зазначив Міністр. Микола Присяжнюк наголосив, що в Україні усунуто всі законодавчі перешкоди. Тому для іноземних компаній настав час інвестувати у виробництво сільгосптехніки в Україні. Також Міністр додав, що наразі завершується укладання домовленостей з компанією John Deere, ведуться переговори з італійськими та фінськими компаніями. Крім цього, спільно вироблятимуть трактори «Південний машинобудівний завод ім. А.М. Макарова» та китайські компанії Citic International Corporation co.ltd. і CHAINA YTO International. Микола Присяжнюк наголосив, що Мінагрополітики поставило завдання – щоб кожний дрібний і середній сільгоспвиробник мав сучасну техніку.

Прес-служба Мінагрополітики України